

HRVATSKA STRANKA PRAVA POVJERENSTVO ZA SELO I POLJOPRIVREDU

NOVA RAČA Na redovnoj sjednici povjerenstva HSP-a za selo i poljoprivredu održane u Novoj Rači uz članove iz Bjelovarsko-bilogorske županije, nazočili su članovi povjerenstva iz Virovitičko-podravske županije, Varaždinske županije i Koprivničko-križevačke županije. Sjednici su prisustvovala i tri člana Predsjedništva HSP-a Josip Marčun, Zvonko Mlakić i Željko Teri. Organizatori sjednice bili su članovi povjerenstva iz Bjelovarsko-bilogorske županije Tihomir Grdinić i Josip Butorac. Ujedno je dogovoreno da će se sljedeća sjednica održati u Varaždinskoj županiji.

STANJE

Poljoprivredna proizvodnja na malim i srednjim poljoprivrednim gospodarstvima je u strmoglavom padu i sela masovno napuštaju mladi ljudi u potrazi za drugim oblicima egzistencije te mahom odlaze u druge zemlje.

UZROCI

Kroz više od dva desetljeća raznim oblicima pogodovanja i transfera proračunskih sredstava, od kojih u znatnoj mjeri i sredstva koja je RH stjecala zaduživanjem na vanjskom novčarskom tržištu, stvarane su velike privatne tvrtke a mala gospodarstva su postupno dovođena u neodrživo stanje. Primjerice nisu bile limitirane površine za dobivanje bespovratnih sredstava za podizanje višegodišnjih nasada a što je apsurdno pa su tako neke tvrtke državnim sredstvima podigle na stotine hektara višegodišnjih nasada (voćnjaci, vinogradi, maslinici) dok je za jedno održivo obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo dostatno od 10 do 20 hektara. Kontrola dodijele poticaja bila je slaba ili nikakva te su »davani« i na dijelove parcela koji nikada nisu bili u funkciji proizvodnje (bare, šumarke i sl.), i to niz godina.

Dakle neki su imali »eksponencijalni« rast na štetu budućih generacija građana ove države koji će morati vraćati državni dug. Sada naravno ti veliki primaju najveći dio poticaja i uspješno konkuriraju na i koriste razne mjere pa tako i one iz EU omotnice. Najnoviji primjer je korištenje sredstava za ruralni razvoj, kojih će se po svemu sudeći dočepati veliki. To je otprilike kao da socijalnu pomoć konzumiraju državni službenici, jer eto oni znaju dobro ispuniti potrebne obrasce.

Državno poljoprivredno zemljište je kao što je opće poznato dodijeljeno u velikoj mjeri na netransparentan način putem namještenih natječaja. To je po svemu sudeći teško ispraviti ali dodatni apsurd čini u velikom broju slučajeva višegodišnja fiksna cijena najma koja je i po nekoliko puta niža od one tržišne. Na taj način oni koji uživaju zemlju pod takovim uvjetima u startu imaju niže ulazne troškove proizvodnje u odnosu na ostale i od njih znatno konkurentniji (radi se o velikim tvrtkama). Primjerice ako netko plaća cijenu najma 300 kuna po hektaru a netko 1000 kuna, onda ovaj prvi ima slobodnih sredstava za više od 150 kg mineralnog gnojiva. Ako pak tih 150 kg mineralnog gnojiva »da« više po hektaru svojoj pšenici polučiti će i veći prinos i ostvariti će veću zaradu od onog drugog.

Monopol koncerna Agrokor putem njegovih tvrtki kćeri, kao i ostalih velikih tvrtki, nad svim važnijim tokovima u poljoprivrednoj proizvodnji u RH i plasmanu poljoprivrednih proizvoda jedan je od najznačajnijih uzroka propasti sela a stvoren je na prethodno spomenute načine.

Previsoke cijene osnovnih repromaterijala potrebnih za poljoprivrednu proizvodnju glavni su uzrok niskih prinosa i nižih kvaliteta poljoprivrednih proizvoda te samim tim nekonkurentnosti na tržištu i nerentabilnosti malih i srednjih gospodarstava i u konačnici njihovog gašenja. Radi se o cijenama mineralnih gnojiva, kemijskih zaštitnih sredstava (preparata), goriva i sjemena pa i lijekova za stoku. U praksi na primjeru pšenice to izgleda ovako – priprema tla se izvrši provedbom najnužnijih operacija, predstajena gnojidba se ne izvrši ili se izvrši s minimalnim dozama i dozama, posije se pšenica »tavanuša«, prihrana se također izvrši u minimalnoj mjeri. Rezultat je naravno znatno niža količina i slabija kvaliteta proizvedene pšenice te samim time ne konkurentnost na tržištu i nerentabilnost proizvodnje.

Špekulacije u prodaji osnovnih poljoprivrednih materijala i otkupu poljoprivrednih proizvoda također dodatno osiromašuje male i srednje poljoprivrednike. Kao primjer svakako valja istaći ustaljena podizanja cijena mineralnih gnojiva i zaštitnih sredstava neposredno prije sjetve i sadnje kada Ministarstvo poljoprivrede »spušta« poticaje te nekontrolirani uvoz poljoprivrednih proizvoda (od strane velikih trgovačkih lanaca ili njihovih dobavljača) i kada takovih proizvoda iz domaće proizvodnje ima dovoljno na tržištu a sve u cilju pritiska na poljoprivredne proizvođače radi sniženja cijene njihovih proizvoda. Na taj način oni sebi povećavaju profite a poljoprivredne proizvođače drže na granici izdržljivosti. Naravno mnogi uslijed takovog odnosa propadaju ili jednostavno odustaju od proizvodnje i traže druge oblike egzistencije.

Predugi rokovi plaćanja poljoprivrednih proizvoda također su jedan od značajnih faktora koji utječu na sposobnost malih i srednjih poljoprivrednih gospodarstava za ulaganja u tekuću godišnju proizvodnju (misli se na redovnu zaštitu od bolesti i štetnika, prihranu krutim i tekućim gnojivima i biostimulatorima, troškovi radne snage, troškovi goriva za radne strojeve i transportna vozila i sl.) i sam opstanak. Naime, rokovi za plaćanje prelaze najčešće 120 dana i to uglavnom na svim proizvodima pa tako i onima koji idu u brzu potrošnju, misleći na konzumno voće i povrće koje se zadržava na policama trgovačkih lanaca relativno kratko. Dakle roba se prodaje pa se uprihodena sredstva koriste za nabavu roba s dužim rokom prodaje (primjerice kućanske uređaje) odnosno »poljoprivrednici« beskamatno kreditiraju trgovačke lance. Naravno i za svu robu koja se ne prodaje odnosno propadne terete se raznim mehanizmima proizvođače.

HSP predlaže neke od mjera koje bi trebalo poduzeti kako bi se stvorili uvjeti za održiv život na selu.

Stvoriti učinkovit zakonski okvir za zaštitu domaće proizvodnje i suzbijanje nekontroliranog

uvoza i ograničenje špekulacija poljoprivrednim repromaterijalima i proizvodima te poticati stvaranje svijesti stanovništva o korisnosti kupovanja domaćih poljoprivrednih proizvoda. Primjerice ako se nakon uvoza većih količina rajčica nedvojbeno utvrdi da je domaćom proizvodnjom bilo osigurano dostatno rajčice za domaće tržište i izvoz te da je nastupio nerealan pad njene tržišne cijene tada novčano kazniti uvoznike. U tom kontekstu nužno bi bilo i zabraniti ili barem strogo kontrolirati uvoz poljoprivrednih proizvoda iz zemalja koje nemaju slične standarde u zaštiti poljoprivrednih kultura od bolesti i štetnika odnosno koriste kemijska sredstva (preparate) koja su zabranjena za korištenje u RH, jer su takovi proizvodi potencijalno štetni po zdravlje stanovništva. Također u kontekstu zaštite stanovništva i suzbijanja prekomjernog uvoza poljoprivrednih proizvoda nužno je dodatno opremiti fitopatološke djelatnike angažirane na kontroli poljoprivrednih proizvoda koji se uvoze.

Smanjiti »velikima« visinu poticaja a malim gospodarstvima povećati. Srednje ne dirati (naravno prije toga točno definirati ove kategorije). Primjerice onima koji obrađuju iznad 100 hektara zemlje smanjiti poticaj a onima koji obrađuju ispod 20 hektara povećati. Također poticaje bi trebalo vezati i uz količine proizvedenih poljoprivrednih proizvoda a ne samo uz proizvodne površine.

Smanjiti visinu poticaja za površine pod kukuruzom kao osnovom stočne hrane te razliku sredstava preusmjeriti u poticanje proizvodne količine svinjskog mesa (svih kategorija), goveđeg mesa (svih kategorija), ovčjeg mesa (svih kategorija), kao i mesa peradi (ali za nekoliko viših postotnih poena dodatno potaknuti uzgoj na otvorenom) i mesa ribe iz uzgoja.

Početkom svake kalendarske godine uskladiti cijenu najma državnog zemljišta s tržišnom cijenom najma kako bi svi koji unajmljuju zemlju bili ujednačenom položaju.

Uvesti minimalan porez na sve poljoprivredno zemljište u skladu s potencijalom odnosno klasom svake zasebne čestice. Primjerice za livade i pašnjake 10 kuna po hektaru a za parcele visoke kvalitete 30 kuna po hektaru. Od prikupljenih sredstava formirati posebnu mjeru (OMOTNICU) na koju mogu konkurirati samo mala gospodarstva. Uz relativno male financijske efekte utjecaj na »politiku« raspolaganjem poljoprivrednim zemljištem svakako bi bio pozitivan. Naime mnogi svjesno drže neobrađeno zemljište i ne žele ga iznajmiti ili prodati.

Iznaći rješenje za znatno sniženje cijene poljoprivrednih repromaterijala za domaće proizvođače. Primjerice osigurati što jeftiniju cijenu plina tvornici mineralnih gnojiva i tako smanjiti cijenu za domaće poljoprivrednike. Poznato je da mimo sezone grijanja država ima

plina u suvišku te bi u tom razdoblju proizvodnja mineralnog gnojiva trebala biti maksimalna uz minimalnu cijenu plina kao glavnog energenta a što bi moglo biti i sa električnom energijom, budući da je HEP za sada u vlasništvu RH. Kao jedna od mogućih mjera za postizanje ovog cilja moglo bi biti i smanjenje stope PDV-a na mineralna gnojiva, zaštitna sredstva i lijekove za stoku. Naravno to bi kratkoročno smanjilo državni prihod od PDV-a ali bi dugoročno, pozitivnim utjecajem na povećanje proizvodnje, ta mjera bi mogla povećati prihode za državni proračun iz poljoprivrede.

Definirati listu poljoprivrednih proizvoda koji idu u brzu prodaju i potrošnju te za njih zakonski definirati krajnji rok plaćanja proizvođačima, kako bi se popravila njihova sposobnost za ulaganja u tekuću godišnju proizvodnju.

Stručnoj poljoprivrednoj zajednici dati »projektni zadatak«, uz definiranu novčanu naknadu, za »pronalaženje« novih dohodovnih kultura pogodnih za uzgoj u RH i njihovo »uvođenje« u proizvodnju. Primjerice u susjednoj Sloveniji industrijska konoplja i mnogobrojni proizvodi od nje postala je vrlo značajna i dohodovna kultura.

Dakle utjecajem na smanjenje imputa u poljoprivrednu proizvodnju, stvaranjem jednakih uvjeta za sve one koji unajmljuju poljoprivredno zemljište, učinkovitijim mjerama suzbijanja prekomjernog uvoza i špekulacija te realnijim i pravednijim mjerama poticanja proizvodnje nesumnjivo bi se utjecalo na povećanje proizvodnje i održivost malih i srednjih gospodarstava odnosno na »vraćanje vitalnosti selu«. Naime samo učinkovitim mjerama može se zaustaviti propadanje svih vidova poljoprivredne proizvodnje na malim i srednjim gospodarstvima odnosno stvoriti uvjete da se većina raspoloživih poljoprivrednih resursa stavi u funkciju. U tome bi država odnosno nositelji vlasni trebali biti jako odlučni jer birani su od većine naroda a ne od predstavnika krupnog kapitala.

Naravno ove mjere i mnoge druge trebalo bi pretočiti u kvalitetan višegodišnji plan koji bi se dosljedno provodio jer ono što je godinama uništavano treba barem isto toliko godina i da se revitalizira.

I na kraju želimo konstatirati da nema oporavka zemlje bez oporavka svih najvažnijih oblika

HSP: Nudimo rješenja za spas hrvatske poljoprivrede!

Autor HSP BBŽ

Četvrtak, 19 Svibanj 2016 16:43 - Ažurirano Četvrtak, 19 Svibanj 2016 17:00

poljoprivredne proizvodnje kao bazične gospodarske grane. Samo značajan rast opsega proizvodnje u sustavu »jednaki šansi za sve« može nas usmjeriti ka izlasku iz ove duboke ekonomske i moralne krize.

Povjerenstvo HSP za selo i poljoprivredu